

TARPVALSTYBINIŲ VANDENTAKIŲ IR TARPTAUTINIŲ EŽERŲ APSAUGOS IR NAUDOJIMO KONVENCIJA*

Sudaryta 1992 m. kovo 17 d. Helsinkyje

PREAMBULĖ

Šios Konvencijos Šalys,

suprasdamos, kad tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsauga ir naudojimas yra svarbūs ir neatidėliotini uždaviniai, kurie gali būti efektyviai išspręsti tikrai artimai bendradarbiaujant,

susirūpinusios dėl neigiamų pasekmių, kurias sukelia tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų būklės pokyčiai, bei tokių padarinių grėsmės artimoje ar tolimoje ateityje šalių Europos ekonominės komisijos (EEK) narių aplinkai, jų ekonomikai ir gerovei,

pabrėždamos būtinybę sugriežtinti nacionalines ir tarptautines priemones siekiant išvengti pavojingų medžiagų išmetimų į vandens aplinką, juos riboti ir mažinti, taip pat mažinti eutrofikaciją ir rūgštėjimą bei jūros aplinkos teršimą, ypač jūrų pakrančių rajonuose, iš sausumoje esančių šaltinių,

sveikindamos pastangas, kurių iki šiol dvišaliu ir daugiašaliu pagrindu ėmėsi šalių EEK narių vyriausybės, siekdamas stiprinti bendradarbiavimą, kurio tikslas – išvengti tarpvalstybinio teršimo, jį riboti ir mažinti, stabiliai valdyti vandens išteklius, juos išsaugoti ir saugoti aplinką,

remdamosi atitinkamomis nuostatomis ir principais, išdėstytais Stokholmo konferencijos dėl žmogų supančios aplinkos problemų deklaracijoje, Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos (ESBK) Baigiamajame Akte, valstybių ESBK dalyvių atstovų Madrido ir Vienos susitikimų Baigiamuosiuose dokumentuose ir Regioninėje aplinkos apsaugos ir šalių EEK narių racionalaus gamtos išteklių naudojimo strategijoje iki 2000 metų ir vėliau,

suprasdamos vaidmenį, kurį atlieka Jungtinių Tautų Organizacijos Europos ekonominė komisija, prisidedama prie tarptautinio bendradarbiavimo siekiant išvengti tarpvalstybinių vandens taršos, ją riboti ir mažinti bei stabiliai naudoti tarpvalstybinius vandenius, ir dėl to primindamos EEK Deklaraciją dėl politikos siekiant išvengti vandens išteklių taršos ir kovojant su ja, įskaitant tarpvalstybinį teršimą; EEK Deklaraciją dėl racionalaus vandens išteklių naudojimo politikos; EEK Bendradarbiavimo tarpvalstybinių vandens srityje principus; EEK Chartiją dėl racionalaus požeminių vandens naudojimo; ir Profesinės etikos kodeksą įvykus tarpvalstybinių vidaus vandens avarinei taršai,

remdamosi I(42) ir I(44) sprendimais, kuriuos priėmė Europos ekonominė komisija atitinkamai savo keturiasdešimt antrojoje ir keturiasdešimt ketvirtojoje sesijose, bei Valstybių ESBK dalyvių atstovų Pasitarimo dėl aplinkos apsaugos išvadamis (Sofija, Bulgarija, 1989 m. spalio 16 d. – lapkričio 3 d.),

pabrėždamos, kad valstybių narių bendradarbiavimas tarpvalstybinių vandens apsaugos ir naudojimo srityje turi būti visų pirma įgyvendinamas rengiant susitarimus tarp pakrantės šalių, besiribojančių su tais pačiais vandenimis, ypač kai tokių susitarimų kol kas dar nepasiekta,

s u s i t a r ė:

1 straipsnis APIBRĖŽIMAI

Šioje Konvencijoje:

1. „Tarpvalstybiniai vandenys“ – bet kokie paviršiniai ar požeminiai vandenys, kurie žymi, kerta dviejų ar daugiau valstybių sienas arba yra prie jų sienų; tais atvejais, kai tarpvalstybiniai

* Autentiškas vertimas (Vertimo, dokumentacijos ir informacijos centras)

vandenys tiesiogiai įteka į jūrą, tokių tarpvalstybinių vandenų ribos žymimos tiesia linija, kertančia jų žiotis tarp taškų, esančių jų krantuose atoslūgio metu, kai vandens lygis yra žemiausias.

2. „Tarpvalstybinis poveikis“ – bet kokios rimtos neigiamos pasekmės, atsirandančios dėl tarpvalstybinių vandenų būklės pokyčių, kuriuos sukelia žmogaus veikla, kurios visas fizinis šaltinis ar jo dalis yra rajone, kuriame galioja vienos ar kitos Šalies jurisdikcija, aplinkai rajone, kuriame galioja kitos Šalies jurisdikcija. Prie tokių padarinių aplinkai priskiriami padariniai žmogaus sveikatai ir saugumui, augmenijai, gyvūnijai, dirvožemiui, orui, vandenims, klimatui, kraštovaizdžiui bei istoriniams paminklams ar kitiems materialiams objektams arba šių veiksmų sąveika; jiems taip pat priklauso padariniai, atsirandantys dėl šių veiksmų pokyčių kultūros paveldui ar socialinėms bei ekonominėms sąlygoms.

3. „Šalis“, jei tekste nenurodyta kitaip, – šios Konvencijos Susitariančioji Šalis.

4. „Pakrantės Šalys“ – Šalys, besiribojančios su tais pačiais tarpvalstybiniais vandenimis.

5. „Bendra institucija“ – bet kokia dvišalė ar daugiašalė komisija arba kitos atitinkamos organizacinės struktūros, skirtos įgyvendinti pakrantės Šalių bendradarbiavimui.

6. „Pavojingos medžiagos“ – toksinės, kancerogeninės, mutageninės, teratogeninės arba bioakumuliuojamos medžiagos, ypač kai jos yra pastovios.

7. „Geriausia turima technologija“ (apibrėžimas pateikiamas šios Konvencijos I priede).

I DALIS NUOSTATOS, TAIKOMOS VISOMS ŠALIMS

2 straipsnis BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šalys imasi visų reikiamų priemonių išvengti bet kokio tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti.

2. Šalys taip pat imasi visų reikiamų priemonių:

a) išvengti vandenų taršos, darančios ar galinčios daryti tarpvalstybinį poveikį, jį riboti ir sumažinti;

b) užtikrinti, kad tarpvalstybiniai vandenys bus naudojami ekologiškai pagrįsto ir racionalaus vandens išteklių valdymo, jų išsaugojimo bei aplinkos apsaugos tikslais;

c) užtikrinti, kad tarpvalstybiniai vandenys bus naudojami racionaliai ir teisingai, ypač atsižvelgiant į jų tarpvalstybinį pobūdį tuo atveju, kai vykdoma veikla, kuri daro ar gali daryti tarpvalstybinį poveikį;

d) užtikrinti ekosistemų išsaugojimą ir prireikus atkūrimą.

3. Priemonių išvengti vandenų taršos, ją riboti ir mažinti imamasi, kiek įmanoma, taršos šaltinyje.

4. Šių priemonių taikymas nei tiesiogiai, nei netiesiogiai neturi sukelti kitų aplinkos komponentų taršos.

5. Įgyvendindamos priemones, išvardytas šio straipsnio 1 ir 2 punktuose, Šalys vadovaujasi šiais principais:

a) prevenciniu principu, kuriuo vadovaujantis, priemonės, padedančios išvengti galimo tarpvalstybinio pavojingų medžiagų nuotėkio poveikio, neturi būti atidėliojamos, remiantis tuo, kad moksliniai tyrimai galutinai nenustatė priežastinio ryšio tarp šių medžiagų ir galimo tarpvalstybinio poveikio;

b) principu „teršėjas moka“, kuriuo vadovaujantis išlaidas, susijusias su priemonėmis išvengti taršos, ją riboti ir mažinti, apmoka teršėjas;

c) vandens išteklių valdomi taip, kad dabartinės kartos poreikiai būtų tenkinami neatimant galimybės būsimoms kartoms tenkinti savuosius.

6. Pakrantės šalys bendradarbiauja lygiateisiškumo ir savitarpio supratimo pagrindu, taip pat sudarydamos dvišalius ir daugiašalius susitarimus, kurių tikslas – parengti suderintą politiką, programas ir strategijas, apimančias atitinkamus vandens baseinus ar jų dalis, siekiant išvengti

tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti bei apsaugoti tarpvalstybinių vandenų aplinką ar aplinką, patiriančią tokių vandenų poveikį, įskaitant ir jūros aplinką.

7. Šios Konvencijos taikymas neturi nei pabloginti ekologinių sąlygų, nei sustiprinti tarpvalstybinio poveikio.

8. Šios Konvencijos nuostatos netaikomos Šalių teisei individualiai ar kartu tvirtinti ir įgyvendinti griežtesnes priemones nei tos, kurios numatytos šioje Konvencijoje.

3 straipsnis

IŠVENGIMAS, RIBOJIMAS IR MAŽINIMAS

1. Siekdamas išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti, Šalys rengia, tvirtina, įgyvendina atitinkamas teises, administracines, ekonomines, finansines bei technines priemones ir, kiek galima, stengiasi jas suderinti, siekdamas užtikrinti, ypač kad:

a) būtų išvengta teršalų išmetimo taršos šaltinyje, jis būtų ribojamas ir mažinamas taikant ypač mažatliekę ir beatliekę technologiją;

b) tarpvalstybiniai vandenys būtų apsaugoti nuo teršalų iš stacionarių taršos šaltinių, kompetentingoms šalies institucijoms iš anksto išduodant leidimus nuleisti nuotėkas ir vykdant leistinų nuotėkų monitoringą bei jas kontroliuojant;

c) būtų nustatytos ribinės nuotėkų nuleidimo normos, nurodytos leidimuose, remiantis geriausia turima pavojingų medžiagų išmetimų technologija;

d) būtų nustatyti griežtesni reikalavimai, atskirais atvejais netgi uždraudžiantys išmetimus, jei tai būtina, siekiant palaikyti reikiamą vandens rezervuaro ar ekosistemos kokybę;

e) komunalinėms ir buitinėms nuotėkoms būtų taikomas nors biologinis valymas ar lygiaverčiai procesai, be to, etapais ten, kur būtina;

f) būtų įgyvendinamos reikiamos priemonės, ypač pritaikius geriausią turimą technologiją siekiant sumažinti biogeninių medžiagų patekimą iš pramoninių ir komunalinių bei buitinių šaltinių;

g) būtų parengtos ir taikomos reikiamos priemonės ir geriausia ekologiniu požiūriu praktika siekiant sumažinti biogeninių ir pavojingų medžiagų patekimą iš difuzinių taršos šaltinių, ypač tais atvejais, kai pagrindinis taršos šaltinis yra žemės ūkis (direktyviniai principai parengti geriausiai ekologiniu požiūriu praktikai pateikiami šios Konvencijos II priede);

h) būtų taikomas poveikio aplinkai vertinimas ir kiti vertinimo metodai;

i) būtų skatinamas stabilus vandens išteklių valdymas, įkaitant ekosisteminio metodo taikymą;

j) būtų parengti veikslių planai ypatingomis situacijomis;

k) būtų įgyvendinamos papildomos konkrečios priemonės, padedančios išvengti požeminių vandenų teršimo;

l) būtų iki minimumo sumažintas avarinės taršos pavojus.

2. Šiuo tikslu kiekviena Šalis, remdamasi geriausia turima technologija, nustato ribines teršalų kiekio normas išmetimuose iš stacionarių taršos šaltinių į paviršinius vandenis, konkrečiai taikytinas atskiroms pramonės šakoms ar sektoriams, kai šie yra pavojingų medžiagų šaltiniai. Šio straipsnio 1 punkte išvardytos atitinkamos priemonės, skirtos išvengti pavojingų medžiagų patekimo iš stacionarių ir difuzinių taršos šaltinių į vandenis, juos riboti ir mažinti, gali taip pat apimti visišką arba dalinį tokių medžiagų gamybos ar naudojimo uždraudimą. Turi būti atsižvelgta į tokių pramonės šakų ar sektorių ir tokių pavojingų medžiagų sąrašus, kurie pateikti tarptautinėse konvencijose ar taisyklėse, taikytinose sričiai, kurią apima ši Konvencija.

3. Be to, kiekviena Šalis nustato ten, kur mano esant tikslinga, vandens kokybės tikslinius rodiklius ir patvirtina vandens kokybės kriterijus siekdama išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti. Bendri tokių tikslinių rodiklių ir kriterijų rengimo principai pateikiami šios Konvencijos III priede. Prireikus Šalys deda pastangų atnaujinti šį priedą.

4 straipsnis

MONITORINGAS

Šalys rengia tarpvalstybinių vandenų būklės monitoringo programas.

5 straipsnis **TYRIMAI IR TECHNOLOGIJŲ PLĖTRA**

Šalys bendradarbiauja tirdamos ir plėtodamos veiksmingus metodus, kuriais siekiama išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti. Šiais tikslais Šalys, atsižvelgdamos į atitinkamų tarptautinių forumų mokslinę-tiriamąją veiklą, siekia dvišaliu ir (ar) daugiašaliu pagrindu įgyvendinti arba suaktyvinti, jei reikia, konkrečias mokslines-tiriamąsias programas, kuriomis ypač siekiama:

- a) parengti pavojingų medžiagų toksiškumo ir teršalų žalos vertinimo metodus;
 - b) praplėsti žinias apie teršalus ir atitinkamus procesus, jų plitimą bei poveikį aplinkai;
 - c) parengti ir taikyti ekologiškai pagrįstas technologijas, gamybos metodus ir naudojimo struktūras;
 - d) etapais nutraukti medžiagų, galinčių daryti tarpvalstybinį poveikį, gamybą ir taikymą ir (ar) jas pakeisti kitomis;
 - e) parengti ekologiškai pagrįstus metodus pavojingoms medžiagoms šalinti;
 - f) parengti specialius metodus tarpvalstybinių vandenų būklei gerinti;
 - g) parengti ekologiškai pagrįstus vandens ūkio objektų statybos metodus bei vandens režimo reguliavimo būdus;
 - h) atlikti fizinį ir finansinį žalos, atsirandančios dėl tarpvalstybinio poveikio, įvertinimą.
- Mokslinių-tiriamųjų programų rezultatais Šalys keičiasi pagal šios Konvencijos 6 straipsnį.

6 straipsnis **KEITIMASIS INFORMACIJA**

Šalys per patį trumpiausią laiką užtikrina plačiausią pasikeitimą informacija tais klausimais, kuriuos apima šios Konvencijos nuostatos.

7 straipsnis **ATSAKOMYBĖ**

Šalys remia atitinkamas tarptautines pastangas rengiant normas, kriterijus bei procedūras, susijusius su atsakomybe.

8 straipsnis **INFORMACIJOS APSAUGA**

Šios Konvencijos nuostatos netaikomos Šalių teisėms ar pareigoms saugoti, remiantis jų nacionalinėmis teisinėmis sistemomis ar taikytinomis viršnacionalinėmis taisyklėmis, informaciją, susijusią su gamybine ar komercine paslaptimi, įskaitant intelektinę nuosavybę, ar su nacionalinio saugumo interesais.

II DALIS **NUOSTATOS, TAIKOMOS PAKRANTĖS ŠALIMS**

9 straipsnis **DVIŠALIS IR DAUGIAŠALIS BENDRADARBIAVIMAS**

1. Pakrantės Šalys lygiateisiškumo ir savitarpio supratimo pagrindu sudaro dvišalius ar daugiašalius susitarimus arba kitus sutarimus, jei tokių dar nepasiekta, arba keičia esamus

susitarimus ar sutarimus, kai to reikia norint pašalinti prieštaravimus pagrindiniams šios Konvencijos principams, turėdamos tikslą nustatyti tarpusavio santykius ir elgesį siekiant išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti. Pakrantės Šalys konkrečiai apibrėžia vandens baseino ar jo dalies (dalių) ribas, kurių atžvilgiu bendradarbiaujama. Šie susitarimai ar sutarimai apima atitinkamus klausimus, kuriems taikoma ši Konvencija, bei bet kuriuos kitus klausimus, kuriais pakrantės Šalys gali nuspręsti bendradarbiauti.

2. Nurodytuose šio straipsnio 1 punkte susitarimuose ar sutarimuose turi būti numatytas bendrų institucijų steigimas. Šių bendrų institucijų uždaviniai, neprieštaraujantys atitinkamiems egzistuojantiems susitarimams ar sutarimams, be kita ko, yra šie:

a) rinkti, kompiliuoti ir vertinti duomenis siekiant nustatyti taršos šaltinius, kurie gali daryti tarpvalstybinį poveikį;

b) rengti bendras vandens kokybės ir kiekybės rodiklių monitoringo programas;

c) sudaryti registrus ir keistis informacija apie taršos šaltinius, nurodytus šio straipsnio 2 a punkte;

d) nustatyti ribines nuotėkų išmetimų normas ir vertinti kovos su tarša programų efektyvumą;

e) rengti bendrus vandens kokybės tikslinius rodiklius ir kriterijus, atsižvelgiant į šios Konvencijos 3 straipsnio 3 punkto nuostatas, bei pasiūlymus dėl atitinkamų priemonių esamai vandens kokybei palaikyti ir prareikus pagerinti;

f) rengti suderintų veiksmų programas mažinti taršos mastą tiek iš stacionarių šaltinių (pvz., komunalinių ir buitinių bei pramonės šaltinių), tiek ir iš difuzinių šaltinių (ypač iš žemės ūkio);

g) nustatyti skelbimo ir perspėjimo apie pavojų procedūras;

h) būti forumu keičiantis informacija apie esamus ir planuojamus vandenų ir atitinkamų įrenginių naudojimo būdus, kurie gali daryti tarpvalstybinį poveikį;

i) remti bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija apie geriausias turimas technologijas pagal šios Konvencijos 13 straipsnio nuostatas, taip pat prisidėti prie bendradarbiavimo mokslinių-tiriamųjų programų srityje;

j) dalyvauti atliekant poveikio aplinkai vertinimą tarpvalstybinių vandenų požiūriu pagal atitinkamas tarptautines normas.

3. Tais atvejais, kai jūros valstybė, esanti šios Konvencijos Šalimi, tiesiogiai ir dideliu mastu patiria tarpvalstybinį poveikį, pakrantės Šalys gali, jei jos visos sutinka, pasiūlyti tai jūros valstybei atitinkamu būdu dalyvauti daugiašalių bendrų institucijų, kurias įsteigė tokių tarpvalstybinių vandenų pakrančių Šalys, veikloje.

4. Bendros institucijos, numatytos šioje Konvencijoje, siūlo bendroms institucijoms, kurias steigia jūros valstybės, norėdamos apsaugoti tiesiogiai patiriančią tarpvalstybinį poveikį jūros aplinką, bendradarbiauti siekiant suderinti savo veiklą bei išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti.

5. Tais atvejais, kai vieno vandens baseino plote yra dvi ar daugiau bendrų institucijų, jos stengiasi koordinuoti savo veiklą, siekdamos prisidėti prie priemonių, skirtų išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti, sugriežtinimo šiame vandens baseino plote.

10 straipsnis KONSULTACIJOS

Konsultacijos tarp pakrantės Šalių rengiamos savitarpio supratimo, geros valios ir geros kaimynystės pagrindu bet kurios tokios Šalies prašymu. Tokių konsultacijų tikslas – plėtoti bendradarbiavimą klausimais, kuriuos apima šios Konvencijos nuostatos. Bet kokios tokios konsultacijos rengiamos padedant steigiamai pagal šios Konvencijos 9 straipsnį bendrai institucijai tais atvejais, kai ji egzistuoja.

11 straipsnis BENDRAS MONITORINGAS IR VERTINIMAS

1. Bendradarbiaudamos, kaip pažymėta šios Konvencijos 9 straipsnyje, ar vadovaudamosi konkrečiais susitarimais, pakrantės Šalys rengia ir įgyvendina bendras tarpvalstybinių vandenių būklės, įskaitant potvynius ir ledų sangrūdas, taip pat tarpvalstybinio poveikio monitoringo programas.

2. Pakrantės Šalys suderina taršos parametrus ir teršalų, kurių nuotėkiai ir koncentracijos tarpvalstybiniuose vandenyse nuolat stebimi bei kontroliuojami, sąrašus.

3. Pakrantės Šalys vienodais laiko tarpais bendrai ar koordinuodamos viena su kita atlieka tarpvalstybinių vandenių būklės bei priemonių, kurių imamasi siekiant išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti, efektyvumo įvertinimą. Šių vertinimų rezultatai skelbiami visuomenei remiantis šios Konvencijos 16 straipsnio nuostatomis.

4. Tais tikslais pakrantės Šalys suderina taisykles, susijusias su monitoringo programų, matavimo sistemų, prietaisų, analitinių metodų, duomenų apdorojimo ir įvertinimo procedūrų, taip pat teršalų išmetimų registravimo metodų rengimu bei taikymu.

12 straipsnis

BENDRI TYRIMAI IR TECHNOLOGIJOS PLĖTRA

Bendradarbiaudamos, kaip pažymėta šios Konvencijos 9 straipsnyje, ar vadovaudamosi konkrečiais susitarimais, pakrantės Šalys vykdo konkrečius tyrimus ir technologijos plėtrą siekiant vandens kokybės tikslinių rodiklių ir kriterijų, kuriuos šios pakrantės Šalys nusprendė nustatyti ir patvirtinti, bei užtikrinant jų laikymąsi.

13 straipsnis

KEITIMASIS INFORMACIJA TARP PAKRANTĖS ŠALIŲ

1. Pakrantės Šalys atitinkamų susitarimų ar kitų sutarimų pagrindu, remdamosi šios Konvencijos 9 straipsniu, keičiasi realiai prieinamais duomenimis, ypač apie:

- a) tarpvalstybinių vandenių ekologinę būklę;
- b) patirtį, sukauptą taikant ir naudojant geriausią turimą technologiją, bei tyrimų ir technologijos plėtros rezultatus;
- c) išmetimus ir monitoringo rezultatus;
- d) taikomas ir planuojamas priemones išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti;
- e) leidimus ir taisykles nuotėkoms nuleisti, kuriuos išduoda ar nustato kompetentingos valdžios institucijos ar atitinkama institucija.

2. Siekdamas suderinti ribines išmetimų normas, pakrantės Šalys keičiasi informacija apie savo Šalies taisykles.

3. Jeigu į kurią nors pakrantės Šalį kreipiasi kita pakrantės Šalis prašydama pateikti duomenis ar informaciją, kurių ji neturi, tai pirmoji pakrantės Šalis turi imtis priemonių šiam prašymui patenkinti, tačiau ji gali pareikalauti, kad prašančioji šalis apmokėtų ekonomiškai pagrįstas išlaidas, susijusias su tokių duomenų ar informacijos rinkimu ir prireikus apdorojimu.

4. Šios Konvencijos įgyvendinimo tikslais pakrantės Šalys remia keitimąsi geriausia turima technologija, ypač plėtodamos: komercinį keitimąsi turima technologija; tiesioginius pramoninius ryšius ir bendradarbiavimą, įskaitant bendras įmones; keitimąsi informacija ir patirtimi; ir techninės pagalbos teikimą. Pakrantės Šalys taip pat įgyvendina bendras specialistų rengimo programas bei organizuoja atitinkamus seminarus ir pasitarimus.

14 straipsnis

SKELBIMO IR PERSPĖJIMO APIE PAVOJŲ SISTEMOS

Pakrantės Šalys nedelsdamos informuoja viena kitą apie bet kokią kritinę situaciją, galinčią tapti tarpvalstybinio poveikio priežastimi. Pakrantės Šalys kuria ir prireikus naudoja suderintas ar

bendras ryšių, skelbimo ir perspėjimo apie pavojų sistemas informacijai gauti ir perduoti. Šios sistemos naudojamos taikant suderintas duomenų perdavimo ir apdorojimo procedūras bei technines priemones, kurias turi suderinti pakrantės Šalys. Pakrantės Šalys informuoja viena kitą apie kompetentingas institucijas ar ryšių centrus, paskirtus šiems tikslams.

15 straipsnis SAVITARPIO PAGALBA

1. Susidarius kritinei situacijai, pakrantės Šalys paprašytos teikia savitarpio pagalbą, remdamosi procedūromis, nustatytomis pagal šio straipsnio 2 punkto nuostatas.

2. Pakrantės Šalys rengia ir derina savitarpio pagalbos teikimo procedūras, susijusias ypač su šiais aspektais:

- a) vadovavimu pagalbos teikimui, jo kontrole, koordinavimu bei priežiūra;
- b) vietinėmis priemonėmis ir paslaugomis, kurias teikia Šalis, besikreipianti su prašymu suteikti pagalbą, prireikus įskaitant pasienio formalumų supaprastinimą;
- c) priemonėmis išvengti žalos, atlyginti ir (ar) kompensuoti nuostolius Šaliai, teikiančiai pagalbą, ir (ar) jos žmonėms, taip pat įskaitant važiavimą ten, kur tai būtina, per trečiųjų Šalių teritorijas;
- d) išlaidų, susijusių su pagalbos teikimo paslaugomis, atlyginimo sąlygomis.

16 straipsnis VISUOMENĖS INFORMAVIMAS

1. Pakrantės Šalys užtikrina visuomenės informavimą apie tarpvalstybinių vandenių būklę, priemones, kurių imamasi ar planuojama imtis siekiant išvengti tarpvalstybinio poveikio, jį riboti ir mažinti, taip pat apie šių priemonių veiksmingumą. Dėl to pakrantės Šalys užtikrina, kad visuomenei bus pateikta informacija apie:

- a) vandens kokybės tikslinius rodiklius;
- b) išduodamus leidimus ir sąlygas, kurių būtina laikytis;
- c) vandens ir nuotėkių bandinių paėmimo, atliekamo monitoringo ir įvertinimo tikslais, rezultatus, taip pat apie patikrinimo, kaip laikomasi vandens kokybės tikslinių rodiklių ar nurodytų leidimuose sąlygų, rezultatus.

2. Pakrantės Šalys užtikrina visuomenei galimybę nemokamai susipažinti per priimtina laiką su šia informacija siekiant ją patikrinti ir sudaro visuomenės atstovams praktines galimybes gauti iš pakrantės Šalių už priimtina mokestį tokios informacijos kopijas.

III DALIS ORGANIZACINĖS IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17 straipsnis ŠALIŲ PASITARIMAS

1. Pirmasis Šalių pasitarimas šaukiamas ne vėliau kaip po vienerių metų nuo šios Konvencijos įsigaliojimo dienos. Vėliau eiliniai pasitarimai šaukiami vieną kartą per trejus metus ar dažniau vadovaujantis procedūros taisyklėmis. Šalys organizuoja neeilinius pasitarimus, jei jos priima tokį sprendimą eiliniame pasitarime arba jei viena iš jų pateikia atitinkamą prašymą raštu, jeigu šį prašymą parems ne mažiau kaip vienas trečdalis Šalių per šešis mėnesius nuo pranešimo visoms Šalims dienos.

2. Savo pasitarimuose Šalys nagrinėja šios Konvencijos įgyvendinimo eigą ir tuo tikslu:

- a) apžvelgia Šalių politiką ir metodologinius principus tarpvalstybinių vandenių apsaugos ir naudojimo srityje, siekdamas toliau gerinti tarpvalstybinių vandenių apsaugą ir naudojimą;

b) keičiasi informacija apie patirtį, sukauptą sudarant ir įgyvendinant dvišalius ar daugiašalius susitarimus ar kitus sutarimus dėl tarpvalstybinių vandenų apsaugos ir naudojimo, kurių dalyvės yra viena ar daugiau Šalių;

c) prireikus naudojasi atitinkamų EEK institucijų, taip pat kitų kompetentingų tarptautinių institucijų ir konkrečių komitetų paslaugomis visais aspektais, susijusiais su šios Konvencijos tikslų siekimu;

d) pirmajame savo pasitarime svarsto ir sutarimo pagrindu priima savo pasitarimų procedūros taisykles;

e) svarsto ir priima siūlymus dėl šios Konvencijos pakeitimų;

f) svarsto ir įgyvendina bet kurias papildomas priemones, kurių gali prireikti siekiant šios Konvencijos tikslų.

18 straipsnis BALSAVIMO TEISĖ

1. Išskyrus atvejus, numatytus šio straipsnio 2 punkte, kiekviena šios Konvencijos Šalis turi po vieną balsą.

2. Regioninės ekonominio integravimo organizacijos savo balsavimo teisę priskirtais jų kompetencijai klausimais įgyvendina turėdamos balsų skaičių, lygų jų valstybių narių, kurios yra šios Konvencijos Šalys, skaičiui. Tokios organizacijos netenka balsavimo teisės, jeigu jų valstybės narės įgyvendina savo balsavimo teisę, ir atvirkščiai.

19 straipsnis SEKRETORIATAS

Europos ekonominės komisijos Vykdomasis sekretorius atlieka šias sekretoriato funkcijas:

a) šaukia ir rengia Šalių pasitarimus;

b) perduoda Šalims pranešimus ir kitą informaciją, gautą remiantis šios Konvencijos nuostatomis;

c) atlieka kitas funkcijas, kurias Šalys gali nustatyti.

20 straipsnis PRIEDAI

Šios Konvencijos priedai yra jos neatskiriama dalis.

21 straipsnis KONVENCIJOS PAKEITIMAI

1. Bet kuri Šalis gali siūlyti šios Konvencijos pakeitimus.

2. Siūlymai dėl šios Konvencijos pakeitimų nagrinėjami Šalių pasitarime.

3. Bet kurio siūlomo šios Konvencijos pakeitimo tekstas pateikiamas raštu Europos ekonominės komisijos Vykdomajam sekretoriui, kuris praneša apie jį visoms Šalims ne vėliau kaip prieš devyniasdešimt dienų iki pasitarimo, kuriame siūloma jį priimti, pradžios.

4. Šios Konvencijos pakeitimas priimamas šios Konvencijos Šalių atstovų, dalyvaujančių Šalių pasitarime, sutarimu ir įsigalioja jį priėmusiems Šalims devyniasdešimtą dieną nuo datos, kai du trečdaliai šių Šalių perduoda Depozitarijui saugoti savo dokumentus dėl šio pakeitimo priėmimo. Pakeitimas įsigalioja bet kuriai kitai Šaliai devyniasdešimtą dieną nuo datos, kai ši Šalis perduoda saugoti dokumentą dėl pakeitimo priėmimo.

22 straipsnis GINČŲ SPRENDIMAS

1. Kilus ginčui tarp dviejų ar daugiau Šalių dėl šios Konvencijos traktavimo ar taikymo, Šalys siekia ginčą išspręsti derybų keliu ar bet kuriuo kitu būdu, priimtinu ginče dalyvaujančioms Šalims.

2. Pasirašydama, ratifikuodama, priimdama, tvirtindama šią Konvenciją arba prisijungdama prie jos arba bet kuriuo metu po to bet kuri Šalis gali raštu pranešti Depozitarijui, kad dėl neišspręsto pagal šio straipsnio 1 punktą ginčo ji pasirenka vieną ar abu iš šių ginčų sprendimo būdų, kaip privalomų kiekvienai Šaliai, prisiimančiai tokį pat įsipareigojimą:

- a) ginčo perdavimą Tarptautiniam Teismui;
- b) arbitražą, vadovaujantis IV priede išdėstyta procedūra.

3. Jeigu ginče dalyvaujančios Šalys pasirinko abu ginčų sprendimo būdus, paminėtus šio straipsnio 2 punkte, ginčas gali būti perduotas tik Tarptautiniam Teismui, jeigu Šalys nesusitars kitaip.

23 straipsnis PASIRASŪMAS

Šią Konvenciją gali pasirašyti nuo 1992 m. kovo 17 iki 18 d. imtinai Helsinkyje, o vėliau iki 1992 m. rugsėjo 18 d. Jungtinių Tautų Organizacijos centrinėje būstinėje Niujorke valstybės Europos ekonominės komisijos narės, taip pat valstybės, turinčios konsultanto statusą prie Europos ekonominės komisijos, remiantis 1947 m. kovo 28 d. Ekonominės ir socialinės tarybos 36 (IV) rezoliucijos 8 punktu, taip pat regioninės ekonominio integravimo organizacijos, įkurtos suverenių valstybių Europos ekonominės komisijos narių, kurioms jų valstybės narės perdavė įgaliojimus šios Konvencijos reglamentuojamais klausimais, įskaitant įgaliojimus sudaryti su šiais klausimais.

24 straipsnis DEPOZITARIJUS

Šios Konvencijos Depozitarius yra Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinis Sekretorius.

25 straipsnis RATIFIKAVIMAS, PRIĖMIMAS, PATVIRTINIMAS IR PRISIJUNGIMAS

1. Šią Konvenciją pasirašiusios valstybės ir regioninės ekonominio integravimo organizacijos privalo ją ratifikuoti, priimti arba patvirtinti.

2. Prie šios Konvencijos gali prisijungti 23 straipsnyje išvardytos valstybės ir organizacijos.

3. Bet kuri 23 straipsnyje nurodyta organizacija, kuri tampa šios Konvencijos Šalimi, kai nė viena iš valstybių šios organizacijos narių nėra šios Konvencijos Šalis, bus susaistyta visų įsipareigojimų, numatytų šioje Konvencijoje. Tuo atveju, kai viena ar kelios valstybės tokios organizacijos narės yra šios Konvencijos Šalys, ši organizacija ir jos valstybės narės priima sprendimą dėl savo atitinkamų pareigų vykdyti savo įsipareigojimus pagal šią Konvenciją. Tokiais atvejais ši organizacija ir jos valstybės narės negali tuo pačiu metu naudotis šioje Konvencijoje numatytais teisėmis.

4. Ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentuose 23 straipsnyje išvardytos regioninės ekonominio integravimo organizacijos pareiškia apie savo kompetenciją dėl šios Konvencijos reglamentuojamų klausimų. Šios organizacijos taip pat informuoja Depozitarijų apie bet kokį esminį savo kompetentingumo pokytį.

26 straipsnis ĮSIGALIOJIMAS

1. Ši Konvencija įsigalioja devyniasdešimtą dieną po to, kai perduodamas saugoti šešioliktas ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentas.

2. Šio straipsnio 1 punkto tikslams bet kuris dokumentas, kurį perduoda saugoti regioninė ekonominio integravimo organizacija, nelaikomas papildomu dokumentu tiems dokumentams, kuriuos perduoda saugoti valstybės tokios organizacijos narės.

3. Visoms 23 straipsnyje išvardytoms valstybėms ar organizacijoms, kurios ratifikuoja, priima ar patvirtina šią Konvenciją arba prisijungia prie jos po to, kai perduodamas saugoti šešioliktas ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentas, Konvencija įsigalioja devyniasdešimtą dieną po to, kai tokia valstybė ar organizacija perduoda saugoti savąjį ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą.

27 straipsnis IŠSTOJIMAS

Bet kuriuo metu, praėjus trejiems metams nuo šios Konvencijos įsigaliojimo kuriai nors Šaliai dienos, ši Šalis gali išstoti iš Konvencijos, raštu pranešdama apie tai Depozitarijui. Bet koks išstojimas įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo datos, kai Depozitarius gauna pranešimą apie tai.

28 straipsnis AUTENTIŠKI TEKSTAI

Šios Konvencijos, kurios tekstai anglų, rusų ir prancūzų kalbomis yra vienodai autentiški, originalas perduodamas saugoti Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui.

TAI PATVIRTINDAMI, žemiau pasirašiusieji, atitinkamai tam įgalioti, pasirašė šią Konvenciją.

SUDARYTA tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt antrų metų kovo septynioliktą dieną Helsinkyje.

PRIEDAI

I PRIEDAS

Termino „geriausia turima technologija“ apibrėžimas

1. Terminas „geriausia turima technologija“ reiškia naujausius pasiekimus tobulinant procesus, įrenginius ar eksploatavimo metodus, įrodžiusius savo, kaip konkrečios priemonės, praktinį tinkamumą ribojant nuotėkas, išmetimus ir atliekas. Nustatant, ar procesai, įrenginiai ar eksploatavimo metodai yra geriausia turima technologija apskritai ar kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiama į:

- a) palyginamuosius procesus, įrenginius ar eksploatavimo metodus, sėkmingai išbandytus pastaruoju metu;
- b) technikos pažangą ir mokslo žinių bei problemų suvokimo plėtrą;
- c) galimybę taikyti tokią technologiją ekonominiu požiūriu;
- d) laiko sąnaudas įrenginiams sumontuoti tiek naujose, tiek ir veikiančiose įmonėse;
- e) atitinkamų išmetimų bei nuotėkų pobūdį ir kiekį;
- f) mažą atliekų ir beatliekų technologiją.

2. Taigi „geriausia turima technologija“ konkrečiam procesui ilgainiui keisis, veikiama technikos pažangos, ekonominių bei socialinių veiksnių, taip pat plėtojantis mokslo žinioms bei problemų suvokimui.

II PRIEDAS

Direktyviniai principai geriausiai ekologijos požiūriu praktikai parengti

1. Atrenkant konkrečiais atvejais tinkamiausią priemonių derinį, kuris gali būti geriausia ekologijos požiūriu praktika, reikia atsižvelgti į šias priemones, kurios pateiktos paeiliui pagal jų svarbą:

- a) informacijos ir žinių apie konkrečių veiklos rūšių ar produktų pasirinkimo, jų vartojimo ir galutinio pašalinimo ekologines pasekmes pateikimą visuomenei bei vartotojams;
- b) tinkamos ekologinės praktikos kodeksų, apimančių visus produkto gyvybinio ciklo aspektus, rengimą ir taikymą;
- c) ženklina, kuris įspėja vartotojus apie pavojų aplinkai, susijusį su produktu, jo vartojimu bei galutiniu pašalinimu;
- d) prieinamas visuomenei surinkimo ir šalinimo sistemas;
- e) recirkuliaciją, rekuperaciją bei pakartotiną naudojimą;
- f) ekonominių svertų taikymą veiklai, produktams ar produktų grupėms;
- g) licencijų išdavimo sistemą, numatančią nemažai apribojimų ar draudimą.

2. Nustatant, koks priemonių derinys yra geriausia ekologiniu požiūriu praktika, apskritai ar kiekvienu konkrečiu atveju reikia ypač atsižvelgti į:

- a) pavojų aplinkai:
 - i) produkto;
 - ii) produkto gamybos;
 - iii) produkto vartojimo;
 - iv) produkto galutinio pašalinimo;
- b) galimybė pakeisti mažiau teršiančiais procesais ar medžiagomis;
- c) vartojimo mastą;
- d) potencialius ekologinius alternatyvių medžiagų ar veiklos privalumus ar trūkumus;
- e) mokslo žinių bei problemų suvokimo pažangą ir plėtrą;
- f) laiko sąnaudas įgyvendinimui;
- g) socialines bei ekonomines pasekmes.

3. Taigi geriausia ekologiniu požiūriu praktika konkrečiam taršos šaltiniui veikiant ilgainiui keisis technikos pažangai, ekonominiams ir socialiniams veiksniams, taip pat plėtojantis mokslo žinioms bei problemų suvokimui.

III PRIEDAS

Direktyviniai principai vandens kokybės tiksliniams rodikliams ir kriterijams parengti

Vandens kokybės tiksliniai rodikliai ir kriterijai:

- a) atsižvelgia į tikslą palaikyti ir prirėikus gerinti esamą vandens kokybę;
- b) siekia per nustatytą laiką sumažinti taršos vidutinio (ypač pavojingomis medžiagomis) mastą iki nustatyto lygio;
- c) atsižvelgia į konkrečius vandens kokybės reikalavimus (nevirintas vanduo gėrimui, drėkinimui ir t. t.);
- d) atsižvelgia į konkrečius reikalavimus jautriems išorės poveikiui ir ypač saugomiems vandenims bei juos supančiai aplinkai, pavyzdžiui, ežerams ir požeminio vandens ištekliams;
- e) nustatomi, taikant ekologinės klasifikacijos metodus ir cheminius indeksus, turint tikslą patikrinti trumpalaikėje ir ilgalaikėje perspektyvoje, kaip palaikoma ir gerinama vandens kokybė;
- f) atsižvelgia į tikslinių rodiklių pasiekimo lygį, taip pat į papildomas apsaugos priemones, pagrįstas ribinėmis teršalų kiekio išmetimuose normomis, kurių gali prirėikti kai kuriais atvejais.

IV PRIEDAS

Arbitražas

1. Tuo atveju, kai koks nors ginčas perduodamas arbitražiniam nagrinėjimui pagal šios Konvencijos 22 straipsnio 2 punktą, šalis arba šalys praneša sekretoriui apie arbitražinio nagrinėjimo objektą ir nurodo ypač šios Konvencijos straipsnius, dėl kurių traktavimo ar taikymo kilo ginčas. Sekretoriatas persiunčia gautą informaciją visoms šios Konvencijos Šalims.

2. Arbitražinį teismą sudaro trys nariai. Tiek šalis ieškovė ar šalys ieškovės, tiek kita šalis ar kitos šalys, dalyvaujančios ginče, paskiria po vieną arbitrą ir du tokiu būdu paskirti arbitrai abipusiu sutarimu paskiria trečią arbitrą, kuris eina arbitražinio teismo pirmininko pareigas. Pastarasis negali būti vienos iš ginčo šalių piliečiu ir negali nuolat gyventi vienos iš tų šalių teritorijoje, negali būti jos tarnautoju arba kaip nors kitaip susijęs su šia byla.

3. Jeigu praėjus dviem mėnesiams po antrojo arbitro paskyrimo nėra paskirtas arbitražinio teismo pirmininkas, tai bet kurios iš ginčo šalių prašymu Europos ekonominės komisijos Vykdomasis sekretorius paskiria jį per artimiausius du mėnesius.

4. Jeigu viena iš ginčo šalių, gavusi pranešimą, nepaskiria arbitro per du mėnesius, kita šalis gali apie tai informuoti Europos ekonominės komisijos Vykdomąjį sekretorių, kuris privalo paskirti arbitražinio teismo pirmininką per kitus du mėnesius. Po paskyrimo arbitražinio teismo pirmininkas turi pareikalauti iš šalies, kuri dar nepaskyrė arbitro, paskirti jį per du mėnesius. Jei ji to neatlieka per nurodytą laiką, pirmininkas turi pranešti apie tai Europos ekonominės komisijos Vykdomajam sekretoriui, kuris paskiria arbitrą per du mėnesius.

5. Arbitražinis teismas, vadovaudamasis tarptautine teise ir šios Konvencijos nuostatomis, priima sprendimą.

6. Bet kuris arbitražinis teismas, steigiamas vadovaujantis šio priedo nuostatomis, parengia savas procedūras taisykles.

7. Arbitražinio teismo sprendimai tiek procedūriniais klausimais, tiek principiniais klausimais priimami narių balsų dauguma.

8. Teismas gali imtis visų reikiamų priemonių faktams nustatyti.

9. Ginčo Šalys teikia paramą arbitražinio teismo darbui ir ypač panaudodamos visas turimas priemones:

- a) pateikia jam visus atitinkamus dokumentus, įrodymus ir informaciją;
- b) prirėikus suteikia jam galimybę kviesti liudytojus ar ekspertus ir išklaudyti jų parodymus.

10. Šalys ir arbitražinio teismo nariai išsaugo bet kokios informacijos, kurią jie gauna konfidencialiai vykdant nagrinėjimą arbitražiniame teisme, konfidencialumą.

11. Arbitražinis teismas vienos iš šalių prašymu gali rekomenduoti imtis laikinų saugos priemonių.

12. Jeigu viena ginčo šalis neatvyksta į arbitražinį teismą ar nedalyvauja nagrinėjant savo bylą, kita šalis gali prašyti teismą pratęsti nagrinėjimą ir priimti galutinį sprendimą. Vienos šalies nebuvimas teisme ar vienos šalies nedalyvavimas nagrinėjant bylą nėra kliūtis ją nagrinėti.

13. Arbitražinis teismas gali išklausti priešiškius, kylančius tiesiogiai iš ginčo esmės, ir priimti dėl jų sprendimus.

14. Jei tik arbitražinis teismas nepriima kitokio sprendimo, remdamasis konkrečiomis bylos aplinkybėmis, teismo išlaidas, įskaitant teismo narių paslaugų apmokėjimą, ginčo Šalys pasidalija po lygiai. Teismas registruoja visas savo išlaidas ir pateikia šalims galutinę šių išlaidų ataskaitą.

15. Bet kuri šios Konvencijos Šalis, kuri dėl ginčo objekto turi teisinį interesą ir kuriai gali turėti įtakos šios bylos sprendimas, turi teisę teismo sutikimu dalyvauti nagrinėjant bylą.

16. Arbitražinis teismas priima sprendimą per penkis mėnesius nuo jo įsteigimo datos, jei tik jis nematys reikalo pratęsti šį terminą ne ilgiau kaip penkiems mėnesiams.

17. Prie arbitražinio teismo sprendimo pridedamas priežasčių aiškinimas. Jo sprendimas yra galutinis ir privalomas visoms ginčo Šalims. Arbitražinis teismas praneša apie savo sprendimą ginčo Šalims ir sekretoriui. Sekretoriatas išsiunčia gautą informaciją visoms šios Konvencijos Šalims.

18. Bet kuris ginčas, kuris gali kilti tarp šalių dėl teismo sprendimo aiškinimo ar vykdymo, gali būti perduotas bet kurios šalies arbitražiniam teismui, kuris priėmė šį sprendimą, arba, jei neįmanoma pasinaudoti pastarojo paslaugomis, kitam teismui, steigiamam šiuo tikslu tokiu pat būdu kaip ir pirmasis.
